

Interreg

Spolufinancovaný
EURÓPSKOU ÚNIOU

Poľsko – Slovensko

Konzultácie so zainteresovanými stranami a obyvateľmi k Interreg
post 2027

Program Interreg Poľsko – Slovensko

2024-12-17

Obsah

1.	Verejné konzultácie so zainteresovanými stranami	2
1.1.	Hlavné zúčastnené zainteresované strany.....	2
1.2.	Konzultačné metódy.....	2
1.3.	Zhrnutie vstupných údajov o kľúčových otázkach – zainteresované strany	3
1.4.	Najzaujímavejšie odpovede.....	8
2.	Verejné konzultácie s obyvateľmi	9
2.1.	Obyvatelia, ktorí sa zúčastnili konzultácií.....	9
2.2.	Konzultačné metódy.....	9
2.3.	Zhrnutie vstupných údajov o kľúčových otázkach – obyvatelia	10
2.4.	Najzaujímavejšie odpovede:.....	14
3.	Odporúčania pre post-2027.....	15
3.1.	Vplyv programu na poľsko-slovenské pohraničie	15
3.2.	Prioritné oblasti a potenciál spolupráce	15
3.3.	Nové smery rozvoja	16
3.4.	Čo môžeme urobiť v ďalšom programovom období.....	16

1. Verejné konzultácie so zainteresovanými stranami

1.1. Hlavné zúčastnené zainteresované strany

- na konzultáciách pre zainteresované strany sa zúčastnilo spolu **457 osôb zastupujúcich inštitúcie a organizácie pôsobiace v pohraničí**, vyjadrovali sa zástupcovia:
 - jednotiek územnej samosprávy na rôznych úrovniach (JÚS), euroregiónov, EZÚS, združení JÚS,
 - univerzít, škôl, výskumných stredísk,
 - komôr, hospodárskych a obchodných združení, komôr a družstiev cestovného ruchu, miestnych akčných skupín, agentúr regionálneho rozvoja,
 - mimovládnych organizácií, nadácií, združení zaoberajúcich sa miestnym rozvojom, cestovným ruchom, športom, životným prostredím a pod.,
 - stredísk poskytujúcich podporu seniorom, centier sociálnej starostlivosti,
 - farností,
 - inštitúcií a stredísk z oblasti kultúry, športu, rekreácie, múzeí,
 - štátnych lesov, národných parkov, chránených krajinných oblastí,
 - správcov verejných komunikácií,
 - uniformovaných zložiek vrátane polície a hasičov.

1.2. Konzultačné metódy

- verejné konzultácie pre zainteresované strany sa konali od 1. júna do 30. októbra 2024,
- v rámci nich sme použili kvantitatívne a kvalitatívne metódy. Od 1. júna do 31. augusta 2024 sme uskutočnili **internetový dotazníkový prieskum**, na ktorom sa zúčastnilo **53 respondentov**, 37 z Poľska a 16 zo Slovenska. Najväčšou skupinou respondentov boli zástupcovia JÚS (69,8 %),
- od 18. septembra do 30. októbra 2024 viedli experti – zamestnanci Spoločného sekretariátu (SpS) a Regionálnych kontaktných bodov (RKB) – **individuálne hĺbkové rozhovory (IDI)** podľa jednotného scenára rozhovoru. **24** rozhovorov sa zúčastnili zástupcovia euroregiónov, JÚS, mimovládnych neziskových organizácií, kontrolóri projektov a experti z oblasti cestovného ruchu, ochrany klímy a udržateľného rozvoja (14 zástupcov z Poľska a 10 zo Slovenska),
- v rámci **10 školení** pre žiadateľov sme usporiadali špeciálny **blok – workshop** o budúcnosti programu Interreg Poľsko – Slovensko po roku 2027. Konzultácií s použitím metódy Charette¹ sa zúčastnilo **380 osôb**, z toho 200 boli zainteresované strany z Poľska a 180 zo Slovenska,

¹ Je to metóda používaná počas workshopov založená na kreatívnej skupinovej diskusii a spoločnom vypracúvaní riešení. Spočíva v kvalitatívnej analýze spoločne vypracovaných nápadov a odporúčaní.

- workshopy viedli spoločne zamestnanci SpS a RKB: 2. a 22. októbra 2024 v Bielsku-Białej (Poľsko), 8. a 24. októbra 2024 v Žiline (Slovensko), 9. a 25. októbra 2024 v Prešove (Slovensko), 10. októbra 2024 v Nowom Targu, 15. a 29 októbra 2024 v Rzeszowe (Poľsko), 30. októbra 2024 v Nowom Sączu (Poľsko),
- vďaka použitiu rôznych výskumných metód sme získali rôzne pohľady na danú problematiku². Výsledky konzultácií prezentujeme integrovaným spôsobom, tzn. spájame kvantitatívne údaje s hĺbkovými kvalitatívnymi postrehmi. Spojenie rôznych metód umožňuje vzájomné dopĺňanie silných stránok, a zároveň kompenzáciu obmedzení.

1.3. Zhrnutie vstupných údajov o kľúčových otázkach – zainteresované strany

a) Je život v pohraničí príležitosťou alebo prekážkou?

- 96 % respondentov v rámci internetového dotazníkového prieskumu uviedlo, že bývanie pri poľsko-slovenskej hranici predstavuje z hľadiska cestovného ruchu, kultúrneho a prírodného dedičstva príležitosť a uľahčuje nadväzovanie projektových partnerstiev,
- podľa všetkých účastníkov IDI je poľsko-slovenské pohraničie bohaté na mimoriadne atraktivity cestovného ruchu a prírodné zaujímavosti. Ponúka návštevu rôznych múzeí, hradov a zámkov, historických miest spájajúcich poľskú a slovenskú históriu a výnimočne pre turistov atraktívne prírodné hodnoty,
- podľa väčšiny respondentov (bez ohľadu na výskumnú metódu) je hlavným problémom obmedzená dopravná dostupnosť.

b) Kde je najväčší potenciál územnej spolupráce vo Vašom okolí?

- Podľa účastníkov konzultácii má najväčší potenciál udržateľný cestovný ruch vrátane rozvoja jeho infraštruktúry (turistické, cyklistické chodníky) a ochrana kultúrneho a prírodného dedičstva,
- podľa väčšiny účastníkov workshopov je dôležité vytvoriť integrované produkty cestovného ruchu poskytujúce neopakovateľné zážitky a nástroje uľahčujúce návštevu atraktivít cestovného ruchu (prispôsobené potrebám rôznych osôb), podporovať kultúrne podujatia posilňujúce sociálne väzby, porozumenie a integráciu obyvateľov,
- podľa väčšiny respondentov IDI je dôležité zosieťovať projekty, iniciatívy a infraštruktúru cestovného ruchu z predchádzajúcich programových období,

² Internetový dotazníkový prieskum umožnil zber kvantitatívnych údajov, ale obmedzil rozsah odpovedí, hĺbkové rozhovory umožnili dôsledne pochopiť hľadisko respondenta, ale sú náročne časovo a dajú sa robiť len s obmedzeným počtom osôb, workshopy podľa metódy Charette umožnili dynamickú výmenu názorov a spoločne vypracované riešenia, ale ich výsledky sú ťažko kvantifikovateľné.

- podľa väčšiny respondentov (bez ohľadu na výskumnú metódu) je potrebné podporovať revitalizáciu pamiatok, múzeí, rozvoj a modernizáciu chodníkov, značení a informácií pre turistov, spoluprácu kultúrnych inštitúcií a subjektov cestovného ruchu. V rámci projektov je potrebné propagovať zodpovedný, ekologický a neinvázny cestovný ruch minimalizujúci negatívny vplyv na životné prostredie,
- okrem toho účastníci konzultácií zdôrazňujú, že spolupráca by mala zahŕňať projekty zamerané na zvládanie environmentálnych výziev a zmien klímy vrátane identifikácie a implementácie inovatívnych technologických riešení, vypracúvania efektívnych stratégií ochrany životného prostredia, propagácie modrej a zelenej infraštruktúry, vzdelávania miestnych komunít,
- podľa respondentov je ochrana biodiverzity a druhov ohrozených vyhynutím kľúčová na udržanie zdravých ekosystémov a zachovanie prírodných zdrojov pre budúce generácie,
- podľa časti účastníkov IDI je potrebné implementovať ekologické metódy odstraňovania inváznych rastlinných druhov a rozvíjať obnoviteľné zdroje energie, investovať do infraštruktúry a distribúcie obnoviteľnej energie, zvyšovať verejné povedomie o prínosoch uplatňovania takýchto riešení,
- podľa väčšiny respondentov IDI je výhodou programu povinnosť vykazovať v environmentálnych projektoch vzdelávacie aktivity zvyšujúce verejné povedomie. Táto povinnosť sa má týkať všetkých projektov,
- účastníci workshopov zdôrazňovali potrebu propagácie sociálnych inovácií a služieb pre seniorov. Dôležité je zvyšovanie ich digitálnych zručností a tvorba aplikácií určených pre seniorov zvyšujúcich ich samostatnosť a uľahčujúcich starostlivosť o nich,
- podľa respondentov existuje veľký potenciál a dopyt po projektoch integrujúcich miestne komunity, posilňujúcich miestnu identitu a propagujúcich kultúrne dedičstvo,
- podľa účastníkov dotazníkového prieskumu, IDI a účastníkov workshopov sú prioritné aj udržateľné cestné projekty, modernizácia a rozvoj cestnej infraštruktúry, zvýšenie počtu a intenzity cezhraničných spojov,
- podľa časti účastníkov IDI dôležitý je neustály rozvoj elektromobility, napr. investície do nabíjajúcich staníc a ekologických dopravných prostriedkov.

c) Je podľa Vás potrebné zachovať a posilniť to, čo v tejto spolupráci v súčasnosti funguje dobre?

- podľa väčšiny účastníkov IDI zaisťuje naplánovaný rozpočet programu stabilitu a kontinuitu cezhraničnej spolupráce, umožňuje prispôbiť projekty potrebám

a prioritám pohraničia, podporuje investície do infraštruktúry a inovácie, prispieva k hospodárskemu rastu, rozvoju regiónov a zlepšeniu života obyvateľov,

- väčšina respondentov bez ohľadu na výskumnú metódu uvádza, že súčasné priority programu sú správne stanovené a sústreďujú sa na kľúčové oblasti,
- väčšina účastníkov IDI a workshopov zdôrazňuje, že je potrebné naďalej posilňovať spoluprácu záchranných zložiek v oblasti živelných pohrôm a zaistiť bezpečnosť obyvateľov pohraničia a turistov,
- podľa väčšiny účastníkov workshopov a IDI je dôležitá občianska participácia, ktorá umožňuje pochopiť očakávania príjemcov a pripraviť projekty prispôbolené ich potrebám. Je potrebné túto myšlienku propagovať a nerealizovať spoločensky neprijateľné investície. Dôležité je, aby boli do procesu participácie zapojené rôzne vekové skupiny a experti. Vhodné je rozšíriť povinnú participáciu na všetky projekty,
- katalóg paušálnych výdavkov platný vo Fonde malých projektov hodnotila väčšina respondentov počas workshopov a IDI pozitívne, a súčasne uvádzala, že je potrebné zaviesť efektívnejšie mechanizmy aktualizácie cien,
- časť účastníkov workshopov a IDI tiež uvádzala potrebu rozšíriť a pokračovať s činnosťou Regionálnych kontaktných bodov vo forme konzultácií a informácií pre žiadateľov, prijímateľov a turistov.

d) Čo v súčasnosti nefunguje dobre? Je potrebná náprava?

- bez ohľadu na výskumnú metódu respondenti uvádzali zložité dlhodobé administratívne postupy, byrokráciu a zložité postupy predkladania žiadostí o príspevok,
- respondenti tiež uvádzali nízku mieru spolufinancovania (80 % EFRR), kvôli ktorej musia prijímatelia hľadať dodatočné finančné prostriedky na vlastný vklad, čím sa obmedzuje účasť malých organizácií na projektoch,
- rovnako dôležitým problémom je dlhá doba refundácie vynaložených výdavkov, čo má negatívny vplyv na finančnú likviditu a neumožňuje financovať nové iniciatívy,
- časť účastníkov IDI a workshopov poznamenala, že finančné prostriedky programu sú nedostatočné, čo obmedzuje potenciál a rozsah aktivít, o ktoré je veľký záujem. Kvôli vysokej konkurencii je časť projektov zaradovaná do rezervných zoznamov a nedostáva príspevok.

e) Aké sú hlavné prekážky v dobrej cezhraničnej spolupráci vo Vašom okolí?

- Podľa účastníkov IDI a workshopov sú dôležité rozdiely štruktúry samosprávy v Poľsku a na Slovensku. Na Slovensku sú JÚS oveľa menšie, a preto majú menšie rozpočty, čo spôsobuje disproporcie pri plánovaní spoločných projektov,
- rovnako dôležité sú obmedzené možnosti menších organizácií, t. j. mimovládnych neziskových organizácií a malých podnikov (napr.: nedostatočný počet pracovníkov, malý objem vlastných finančných prostriedkov a obmedzené možnosti získania úveru, nedostatok informácií o zdrojoch financovania aktivít a skúseností s realizáciou medzinárodných projektov), čo má negatívny dopad na ich účasť na projektoch, chýba podpora prispôbená potrebám takýchto subjektov,
- účastníci internetového dotazníkového prieskumu, IDI a workshopov zdôraznili riziko rezignácie partnera, napr. zmena vedenia organizácie, a v jej dôsledku zmena priorit alebo výskyt vyššej moci, napríklad pandémie alebo ozbrojené konflikty.

f) Viete uviesť veci, ktoré by ste chceli realizovať v rámci Interreg, ale v súčasnosti to nie je možné? Prečo?

- účastníci workshopov a veľká časť účastníkov internetového dotazníkového prieskumu uvádzala nemožnosť financovať športovú infraštruktúru, modernizáciu existujúcich objektov a podporu amatérskeho športu v kontexte stále sa znižujúcej zdravotnej kondície obyvateľov,
- účastníci workshopov by privítali flexibilnejšiu a rýchlejšiu možnosť presunu rozpočtových prostriedkov v rámci projektu ako reakciu na nepredvídané situácie,
- časť účastníkov workshopov a IDI uvádzala potrebu vyčleniť časť prostriedkov na zabezpečenie udržateľnosti, napr. vo forme alokácie určenej na tento účel.

g) Akú najdôležitejšiu novinku by ste chceli vidieť v budúcom programe Interreg?

- účastníci väčšiny IDI a workshopov uvádzali, že je potrebné zvýšiť rozpočet programu, čím by sa umožnila realizácia väčších, inovatívnejších a ucelenejších projektov,
- bez ohľadu na výskumnú metódu považovali za veľmi dôležité zavedenie predfinancovania projektov, t. j. zálohových platieb, čo by umožnilo účasť väčšieho počtu subjektov na projektoch a urýchlilo by ich realizáciu,
- za rovnako dôležité považovali zjednodušenie postupov predkladania žiadostí o príspevok a dokumentov (ide o zníženie počtu príloh k žiadosti o príspevok),
- časť účastníkov workshopov a IDI uviedla, že vhodným riešením by bolo vytvoriť rýchle malé dotácie na projekty, tzv. malé granty (do 5 000 EUR) s jednoduchými

pravidlami predkladania žiadostí a vyúčtovania, ktoré budú môcť využiť menšie mimovládne organizácie a neformálne skupiny,

- väčšina účastníkov IDI a workshopov zdôrazňuje potrebu zaviesť systém zberu údajov a monitoringu založený na moderných technológiách merania ukazovateľov. Takýto systém by mal umožňovať komplexné hodnotenie žiadostí o príspevok, úspechov programu a projektov na základe kvalitatívnych posudkov konečných príjemcov vyjadrovaných v reálnom čase,
- respondenti, ktorí sa zúčastnili internetového dotazníkového prieskumu, IDI a workshopov, postulovali realizáciu projektov zameraných na ochranu zdravia, zdravotné služby a programy, propagáciu zdravého životného štýlu, spoluprácu v oblasti ochrany zdravia, profylaxie,
- podľa časti účastníkov IDI je potrebné strategické projekty zohľadňujúce problémy regiónov predkladať v nesúťažnom režime,

h) Je podľa Vás potrebné realizovať infraštruktúrne projekty?

- respondenti bez ohľadu na výskumnú metódu uvádzajú, že infraštruktúrne projekty sú pre rozvoj pohraničia nevyhnutné,
- väčšina účastníkov IDI a workshopov zdôrazňuje, že nemožnosť realizácie takýchto projektov by mala negatívny vplyv na zapojenie miestnych samospráv a realizáciu investícií dôležitých pre pohraničie,
- podľa respondentov je potrebné najviac podporovať infraštruktúrne projekty súvisiace s kultúrnym a prírodným dedičstvom pohraničia a dopravnou infraštruktúrou.

i) Uvedte, čo môže podľa Vás uľahčiť spoluprácu s partnerskými inštitúciami v susednom štáte (riadenie)?

- podľa účastníkov workshopov je potrebné budovať cielenú, odbornú, na analýze potrieb založenú ponuku podpory pre žiadateľov a prijímateľov,
- bez ohľadu na výskumnú metódu vníma väčšina respondentov potrebu väčšej integrácie žiadateľov a prijímateľov (napr.: sieťujúce stretnutia, študijné návštevy, workshopy),
- podľa časti účastníkov IDI a workshopov je potrebné vypracovať stratégiu zapojenia mimovládnych organizácií a podnikateľov do cezhraničných projektov a propagovať medzisektorovú spoluprácu, napr. zavedením zvýhodňujúcich kritérií v rámci hodnotenia žiadostí o príspevok a využití skúsenosti z iných programov,
- podľa väčšiny účastníkov workshopov je potrebné využiť osvedčené IT nástroje, rozvíjať ich a nemeniť v každom novom programovom období.

j) Aký by bol podľa Vášho názoru ideálny projekt spolupráce?

- väčšina respondentov chce komplexné projekty priamo prepojené so životom obyvateľov a turistov, prispôsobené potrebám miestnych komunít a reálne ovplyvňujúce ich každodenný život, zapájajúce obyvateľov do procesu prípravy a realizácie, a zahŕňajúce infraštruktúrne a mäkké aktivity,
- ideálny projekt by mal byť viacrozmerový, napr. projekt z oblasti cestovného ruchu zameraný na tvorbu poľsko-slovenskej tematickej trasy vrátane interaktívnej mapy a mobilnej aplikácie spojený so systémom online rezervácie a informáciami o službách ponúkaných v prevádzkach v blízkosti trasy alebo komplexný projekt, v rámci ktorého vznikne digitálna mapa ohrození vyskytujúcich sa v pohraničí.

1.4. Najzaujímavejšie odpovede

„Zjednodušenie postupov a skrátenie času refundácie sú dôležitými krokmi umožňujúcimi zintenzívnenie spolupráce s mimovládnyimi organizáciami“, muž, vysoká škola, Poľsko

„Implementácia systému zálohových platieb v programe Interreg Poľsko – Slovensko by mohla zvýšiť dostupnosť spolufinancovania pre mimovládne organizácie a umožniť im realizáciu projektov bez potreby mať vopred zabezpečené financovanie všetkých nákladov“, muž, mimovládna nezisková organizácia, Poľsko

„Dobré by bolo rozdeliť programovú oblasť na menšie celky a sústreďovať sa na ich špecifiká, aby projekty zodpovedali potrebám obyvateľov a turistov. Takéto rozdelenie by umožnilo rovnomerný rozvoj prihraničných oblastí, nielen tých viac rozvinutých, ale aj menej viditeľných“, žena, JÚS, Slovensko

„Sústreďovanie sa na infraštruktúru môže viesť k dlhodobým prínosom, ale dôležitá je tiež podpora mäkkých aktivít podporujúcich udržateľnú a dlhodobú spoluprácu“, muž, JÚS, Slovensko

„Dôležité je, aby výsledky realizovaných projektov podporovali udržateľnosť partnerstiev a neboli jednorazovými, krátkodobými aktivitami“, žena, JÚS, Slovensko

„Ako správca daného územia musíme vyberať tie aktivity, ktoré nemôžeme odsunúť na neskôr alebo ktoré jednoducho musíme financovať. Iné problémy alebo otázky musia ísť bokom a niekedy ich realizácia vôbec nie je možná“, muž, miestna akčná skupina, Poľsko

„Podľa mňa, ak je to program spolupráce, tak má predovšetkým podporovať práve spoluprácu ľudí, obyvateľov a inštitúcií“, žena, mimovládna nezisková organizácia, Poľsko

2. Verejné konzultácie s obyvateľmi

2.1. Obyvatelia, ktorí sa zúčastnili konzultácií

- **na konzultáciách** pre obyvateľov pohraničia sa spolu zúčastnilo **301 občanov** Poľska a Slovenska,
- **internetového dotazníkového prieskumu** sa zúčastnilo **144 osôb**, z toho 99 Poliakov a 45 Slovákov vo veku 15 – 60+, a 70 % respondentov bolo vo veku 30 – 60 rokov,
- **konzultačné miesta** navštívilo **88 obyvateľov** vo veku 16 – 60+, z toho 40 Poliakov a 48 Slovákov,
- na **stretnutí pre mládež** pohraničia sa zúčastnilo **38** žiakov stredných škôl vo veku 16 – 18 rokov,
- na **konzultačnom stretnutí** pre seniorov vo veku 55+ sme sa rozprávali s **31 ľuďmi** vrátane zástupcov klubov seniorov a ženských spolkov.

2.2. Konzultačné metódy

- verejné konzultácie pre obyvateľov s použitím kvantitatívnych a kvalitatívnych metód sa konali od 1. júla do 19. októbra 2024³,
- od 1. júla do 31. augusta 2024 obyvatelia sa mohli zúčastniť internetového dotazníkového prieskumu. Pripravili sme špeciálne tlačové materiály a sprievodné heslo konzultácií: „Každý hlas sa počíta“. Zapojili sme orgány a prijímateľov programu do širokej propagácie dotazníka, ktorý zverejňovali na svojich internetových stránkach a profiloch na sociálnych sieťach,
- od 31. augusta do 19. októbra 2024 sme pripravili v pohraničí 7 konzultačných miest, v ktorých každý mal príležitosť sa porozprávať o budúcnosti programu a vyplniť konzultačný formulár,
- konzultačné miesta boli prístupné počas projektových, športových a kultúrnych podujatí a za ich obsluhu zodpovedali odborní zamestnanci z Regionálnych kontaktných bodov a prijímatelia programu,
- konzultačné miesta fungovali počas nasledujúcich podujatí:
 - „Prešovský cyklomaratón“ – 31. augusta 2024, Prešov, Slovensko,
 - „Rodinný Ekopiknik“ – 15. septembra 2024, Svidník, Slovensko,
 - „Informačný seminár venovaný programom Interreg 2021 – 2027 v Sliezskej vojvodstve“ – 23. septembra 2024, Katowice, Poľsko,

³ Internetový dotazníkový prieskum umožnil zber kvantitatívnych údajov, ale obmedzil rozsah odpovedí, workshopy s použitím metódy Charette rozšírenej (v prípade mládeže) o metódy vizualizácie umožnili dynamickú výmenu názorov a spoločne vypracovať riešenia, ale ich výsledky sú ťažko kvantifikovateľné.

- „Budatínsky rínok“ – 12. októbra 2024, Žilina, Slovensko,
- „Bicyklom po pohraničí“ – 12. októbra 2024, Folusz, Poľsko,
- „Terchovský polmaratón“ – 19. októbra 2024, Terchová, Slovensko,
- „Medzinárodná súťaž záchranárskych zásahov“ – 19. októbra 2024, Krościenko Wyżne, Poľsko,
- dňa 30. septembra 2024 sme v Stredisku poľsko-slovenskej spolupráce v Novom Targu (Poľsko) usporiadali konzultačné stretnutie pre mládež, v rámci ktorého sme použili metódu Charette dodatočne podporenú projekčnými technikami (každá skupina vytvorila plagát),
- dňa 7. októbra 2024 sme v Galérii pod radnicou v meste Strumień (Poľsko) pracovali metódou Charette so seniormi, zozbierali sme ich nápady a porozprávali sa o budúcnosti pohraničia,
- vďaka použitiu rôznych výskumných metód sme získali rôzne pohľady na danú problematiku. Výsledky konzultácii prezentujeme integrovaným spôsobom, tzn. spájame kvantitatívne údaje s hĺbkovými kvalitatívnymi postrehmi. Spojenie rôznych metód umožňuje vzájomné dopĺňanie silných stránok, a zároveň kompenzáciu obmedzení.

2.3. Zhrnutie vstupných údajov o kľúčových otázkach – obyvatelia

a) Je život v blízkosti hranice skôr príležitosť alebo prekážka?

- bývanie v blízkosti hranice je výhodou/príležitosťou pre rozhodnú väčšinu obyvateľov (91 % účastníkov prieskumu v konzultačných miestach),
- pre 82 % respondentov, ktorí sa zúčastnili na internetovom dotazníkovom prieskume, poskytuje poľsko-slovenské pohraničie príležitosť cezhraničnej spolupráce a realizácie poľsko-slovenských projektov vrátane organizovania spoločných kultúrnych, športových a turistických podujatí podporujúcich integráciu a spoznávanie kultúry susedov,
- pre obyvateľov (96% respondentov, ktorí sa zúčastnili na internetovom dotazníkovom prieskume) je rovnako dôležitá možnosť využívania veľmi bohatej ponuky cestovného ruchu a kultúry oboch krajín, najmä infraštruktúry cestovného ruchu (cyklistické a pešie turistické chodníky atď.), ktorá zvyšuje turistickú atraktivnosť regiónu,
- hlavnými prekážkami spojenými s bývaním v blízkosti hranice sú dopravné problémy v prihraničných regiónoch, predovšetkým to, že spojenia v miestnej/regionálnej cezhraničnej verejnej doprave neexistujú alebo takmer neexistujú, na čo sa sťažuje až 80 % respondentov.

b) Aké sú hlavné témy, v ktorých je potrebná spolupráca, v regióne, kde žijete?

- podľa respondentov zúčastnených na internetovom dotazníkovom prieskume je najväčší potenciál spolupráce v oblasti rozvoja cestovného ruchu (93 %), cezhraničnej verejnej dopravy (87 %), ochrany spoločného kultúrneho (88 %) a prírodného (79 %) dedičstva, organizovania spoločných kultúrnych a športových podujatí (84 %),
- respondenti, ktorí sa zúčastnili na dotazníkovom prieskume v konzultačných miestach a účastníci stretnutí s obyvateľmi venovali osobitnú pozornosť rozvoju infraštruktúry cestovného ruchu, predovšetkým cyklistických, peších a bežkárskejších trás s rôznou náročnosťou a oddelených od automobilovej dopravy, ako aj prepojenie tejto infraštruktúry s kľúčovými atraktivitami cestovného ruchu,
- účastníci konzultácií uviedli, že je potrebné:
 - i. rozvíjať sprievodnú infraštruktúru turistických chodníkov vrátane miest určených na odpočinok, napr.: altánkov, lavičiek, informačných bodov, ktoré zabezpečia turistom komfort a možnosť načerpať nové sily,
 - ii. lepšie označiť a zabezpečiť pravidelnú údržbu fungujúcich turistických trás, čo zvýši bezpečnosť a komfort ich využívania,
 - iii. zriadiť pri turistických chodníkoch servisné body pre cyklistov a vybudovať chodníky pozdĺž ciest, ktoré k nim vedú, pretože sa takto zvýši bezpečnosť využívania samotných trás,
 - iv. modernizovať existujúce pamiatky a rekreačnú, športovú a kultúrnu infraštruktúru, pretože ide o priestor na sociálnu integráciu a organizovanie rôzneho druhu podujatí v pohraničí,
 - v. vypracovať spoločné ponuky cestovného ruchu pre konkrétne cieľové skupiny, napr. mládež a seniorov a zvyšovať dostupnosť informácií o podujatiach v pohraničí,
 - vi. propagovať miestnu kultúru, tradície, festivaly a regionálne produkty, ktoré môžu prilákať viac turistov a podporovať hospodársky rozvoj,
 - vii. podporovať poľsko-slovenskú integráciu rôznych vekových skupín (napr. mládeže, seniorov) zameranú na výmenu skúseností, spoznávanie histórie, tradícií a kultúry pohraničia, nadväzovanie kontaktov a tvorbu udržateľných partnerstiev rôznych formálnych a neformálnych skupín, škôl, spolkov atď. prostredníctvom spoločnej účasti a organizovania výmenných pobytov, workshopov, spoločných výletov, výstav, športových a kultúrnych podujatí, tematických súťaží,
- obyvatelia (bez ohľadu na výskumnú metódu) zastávajú názor, že je tiež potrebná spolupráca v oblasti zlepšenia dopravy a komunikácie. Chcú viac autobusových a železničných spojení uľahčujúcich celoročný prístup k atraktivitám

a populárnym destináciám cestovného ruchu nielen v sezóne. Dôležité je, aby bola doprava dostupná pre všetkých, vrátane osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu,

- pre mládež by bolo uľahčením zavedenie spoločných cezhraničných lístkov a zliav pre cestujúcich cezhraničnou dopravou, zavedenie moderných technologických riešení, napr. mobilných aplikácií s plánovačom cesty, vyhľadávačom cestných poriadkov a spojov v pohraničí, fungujúcich v reálnom čase,
- pre mládež je dôležitá aj revitalizácia verejných priestorov. Želajú si ľahší prístup k zeleným plochám a verejným parkom, s väčším množstvom stromov a zelene, ktoré zlepšia vzhľad okolia a kvalitu ovzdušia, vybaveným prvkami drobnej architektúry a zónami aktívneho oddychu,
- pre mládež a seniorov je dôležitá podpora športu a rekreácie vrátane modernizácie existujúcej športovej infraštruktúry využívanej rôznymi vekovými skupinami na spoločné cezhraničné športové súťaže,
- pre seniorov sú rovnako dôležité zdravie a prospešné aktivity a profylaxia v podobe rozmanitých programov prispievajúcich k zlepšeniu verejného zdravia, napr. kampane propagujúce zdravý životný štýl, pravidelné vyšetrenia, očkovania a iné spôsoby predchádzania chorobám.

c) Môžete uviesť projekty Interreg, ktoré považujete za užitočné pre región, v ktorom žijete?

- tretina poľských (33 %) dve pätiny slovenských (42 %) účastníkov internetového dotazníkového prieskumu vedeli uviesť názvy projektov Interreg užitočné pre ich región,
- 79 % respondentov vyplňujúcich dotazníky na konzultačných miestach uviedlo, že poznajú a veľmi pozitívne hodnotia efekty projektov Interreg, ale len 30 % bolo schopných uviesť konkrétne názvy projektov,
- aj účastníci stretnutí s mládežou a seniormi poznajú efekty projektov, hoci nevedia uviesť ich názvy,
- podľa respondentov vyplňujúcich dotazníky na konzultačných miestach sa vďaka projektom Interreg ich región stáva atraktívny a neustále sa zlepšujú životné podmienky obyvateľov pohraničia,
- vážia si realizáciu projektov zlepšujúcich kvalitu infraštruktúry, predovšetkým dopravnej (cestnej) a turistickej (turistické chodníky, revitalizácia pamiatok), organizovanie kultúrnych podujatí, propagáciu miestnej kultúry a tradícií,
- zdôrazňujú tiež, že je potrebné lepšie propagovať cezhraničné projekty, aby ich obyvatelia mohli naplno využiť.

d) Aké sú najväčšie ťažkosti v (cezhraničnej) spolupráci vo Vašom každodennom živote?

- bez ohľadu na výskumné metódy respondenti uvádzali, že najväčšou ťažkosťou je nedostatok efektívnych poľsko-slovenských dopravných spojení a vhodnej cestnej infraštruktúry, čo neumožňuje nadväzovať účinné cezhraničné partnerstva a obyvateľom využívať efekty projektov realizovaných v pohraničí.

e) Aký by bol projekt spolupráce vašich snov?

- účastníci internetového dotazníkového prieskumu (83 % respondentov) a osoby vyplňujúce dotazníky v konzultačných miestach (85 % respondentov) najčastejšie uvádzali projekty z oblasti výstavby cyklistických a turistických chodníkov, infraštruktúry cestovného ruchu, spustenia cezhraničných dopravných spojení a výstavby cestnej infraštruktúry, organizovania spoločných kultúrnych a športových podujatí,
- pre účastníkov stretnutí s mládežou a seniormi je vysnívaným projektom spolupráce:
 - i. **revitalizácia rekreačného strediska:** obnova areálu, ktorý sa stane priestorom určeným na stretnutia, workshopy, kultúrne a športové podujatia. Takýto projekt umožní využiť zanedbané areály, pomôže budovať vzťahy medzi obyvateľmi a priláka turistov. Zároveň posilní spoluprácu medzi komunitami na oboch stranách hranice,
 - ii. **vzdelávanie seniorov v oblasti moderných technológií:** projekt pomáhajúci seniorom lepšie využívať moderné technológie zvyšujúce ich bezpečnosť, napr. poplachové systémy monitorujúce životné činnosti alebo aplikácie uľahčujúce komunikáciu. V rámci projektu budú sa tiež organizovať workshopy a stretnutia, na ktorých sa seniori dozvedia, kde môžu získať pomoc, napr.: zdravotnú, sociálnu pomoc alebo pomoc pre staršie osoby poskytovanú v rámci lokálnych iniciatív,
 - iii. **medzigeneračné výlety a workshopy:** spojenie mládeže a seniorov v rámci spoločných vzdelávacích výletov venovaných histórii a tradíciám prihraničného regiónu. Mládež bude pomáhať seniorom počas výletov a workshopov, a seniori sa podelia o svoje poznatky o miestnych tradíciách. Cieľom projektu je budovať vzťahy, propagovať a zachovať regionálnu kultúru,
 - iv. **zóna relaxu na hranici:** vznikne priestor s kinom pod holým nebom, zelenými plochami, outdoorovou posilňovňou a infraštruktúrou prospešnou na relax. Predmetné miesto bude dostupné pre obyvateľov a turistov, a bude priestorom na organizovanie festivalov a koncertov,

- v. **databáza spoločných podujatí v pohraničí:** projekt spočívajúci vo vytvorení priestoru s informáciami o kultúrnych a športových podujatiach. Vďaka tomu bude jednoduchšie organizovať a propagovať napr. vianočné trhy, pretože informácie o nich sa budú zdieľať na sociálnych sieťach a prostredníctvom reklamných kampaní,
- vi. **Festival vedy v pohraničí:** cieľom festivalu by bola propagácia vedy a vzdelávania. V rámci toho sa budú konať vedecké prezentácie, workshopy pre mládež, súťaže (napr. pesničky v cudzích jazykoch) a budú prezentované ponuky odborných stredných škôl a učilíšť. Projekt má rozvíjať záujmy mládeže a podporovať vzťahy medzi susednými komunitami.

2.4. Najzaujímavejšie odpovede:

„Bývanie v blízkosti hranice považujem za obrovskou výhodu. Možnosť cestovať do inej krajiny či kultúrna a hospodárska výmena majú obrovský vplyv na obyvateľov. Zvyšuje sa tiež tolerancia verejnosti, pretože každý deň prichádza ku kontaktu s inou kultúrou“, žena, 40 rokov, Poľsko

„Bývanie pri hranici považujem za príležitosť. Môžem spoznávať nové tradície, históriu a kultúru iného národa“, muž, 41 rokov, Slovensko

„Poznám (projekty Interreg). Ich užitočnosť oceňujem veľmi vysoko. Podarilo sa zrealizovať veľa naozaj hodnotných zámerov.“, žena, 35 rokov, Poľsko

„Áno, poznám projekty z oblasti rozvoja cestovného ruchu a propagácie kultúrneho dedičstva. Myslím si, že sú užitočné a prispievajú k zachovaniu kultúrneho dedičstva a k rozvoju spolupráce“, muž, 42 rokov, Slovensko

„Prekážky (na ktoré narážam v každodennom živote) sú problémy s cestovaním do okolitých obcí vrátane krajskej cesty vedúcej k hranici, kvôli tomu, že cesty sú veľmi poškodené“, žena, 39 rokov, Poľsko

„(Projekt mojich snov) je autobusové spojenie s Poľskom cez Duklu. Problémom je dostať sa zo Slovenska do Poľska jedným autobusom“, žena, 22 rokov, Slovensko

„(Je potrebné organizovať) spoločné medzigeneračné stretnutia, teda nielen seniorov so seniormi, ale aj mládeže so staršími ľuďmi, s ktorými si vymenia poznatky, lebo je to veľmi dôležité. Dnešná mládež sa riadi svojimi názormi, niekedy nemá záujem o kroj, tradíciu, a predsa je to dôležité, lebo starší ľudia odchádzajú a s nimi aj tradícia. Ak mladí ľudia nespoznajú tradíciu, začne sa

vytrácať a vtedy stratíme to kultúrne dedičstvo, ktoré by sme si mali navzájom odovzdávať”, muž, senior, Poľsko

„A ďalšie je rozširovanie spolupráce v rámci telovýchovy (...) Aj to je vhodná forma integrácie a príležitosť na spájanie generácií: niekde zápasy, inde preteky, a vieme, že (...) tieto spartakiády spájajú aj fyzickú stránku, ale prítomný je aj smiech a jednoducho vzájomné spoznávanie. Týmto spôsobom tiež spoznáваме kultúru”, žena, seniorka, Poľsko

„Radi bicyklujeme, chodíme na hory, spoznáваме folklór, históriu nášho regiónu a chceli by sme spoznať to, čo oni majú radi, čomu sa venujú, aké majú svoje regionálne tance”, muž, mládež, Poľsko

3. Odporúčania pre post-2027

Ďalej prezentujeme najdôležitejšie odporúčania a názory účastníkov verejných konzultácií získané prostredníctvom všetkých výskumných metód použitých v rámci konzultácií.

3.1. Vplyv programu na poľsko-slovenské pohraničie

- v rámci programu Interreg Poľsko – Slovensko podporujeme spoluprácu medzi prihraničnými regiónmi Poľska a Slovenska, ponúkame nové možnosti partnerstiev, ktoré sú hnacím motorom socioekonomického rozvoja, zvyšujú inovatívnosť a atraktívnosť regiónov,
- cezhraničné projekty zvyšujú kvalitu života obyvateľov, podporujú rozvoj cestovného ruchu, miestneho hospodárstva a infraštruktúry, čoho odrazom sú pozitívne dojmy turistov navštevujúcich toto územie,
- pre obyvateľov a zainteresované strany programu sú efekty spoločných projektov dôležité a chcú v nich pokračovať aj po roku 2027. Je dôležité, aby bol rozpočet programu aspoň taký ako teraz alebo aby sa zvýšil, čo by umožnilo realizáciu väčších a inovatívnejších zámerov,
- programová oblasť je z geografického hľadiska určená správne, ale je potrebné neustále monitorovať konkrétne regióny, aby bola podpora pohraničia ešte lepšie prispôsobená jeho špecifickosti.

3.2. Prioritné oblasti a potenciál spolupráce

Podľa respondentov má program Interreg Poľsko – Slovensko najväčší potenciál v týchto oblastiach:

- **cestovný ruch, kultúrne a prírodné dedičstvo:** tvorba a rozvoj nových produktov cestovného ruchu, cyklotrás, turistických chodníkov, sprievodnej infraštruktúry a sieťovanie už existujúcich produktov a služieb, modernizácia

infraštruktúry cestovného ruchu a kultúry (vrátane pamiatok), udržiavanie a propagácia miestnych tradícií a kultúrnych podujatí zdôrazňujúcich kultúrnu identitu pohraničia,

- **ochrana životného prostredia:** v rámci projektov zameraných na ochranu životného prostredia, predchádzanie zmenám klímy, biodiverzitu, zelenú a modrú infraštruktúru, ekologickú výchovu a spoluprácu služieb v krízových situáciách,
- **spolupráca obyvateľov:** v rámci sociálnej integrácie prostredníctvom spoločných podujatí a mäkkých projektov, ktoré budujú vzťahy medzi obyvateľmi, s dôrazom na medzigeneračnú výmenu vrátane spoločných iniciatív pre mládež a seniorov,
- **dopravná dostupnosť:** zvyšovanie dopravnej dostupnosti, rozširovanie siete cezhraničných spojení, cestnej infraštruktúry a propagácie ekologických foriem dopravy.

3.3. Nové smery rozvoja

Podľa zainteresovaných strán a obyvateľov je potrebné v budúcom programovom období zohľadniť projekty v nasledujúcich oblastiach:

- **ochrana zdravia:** zvýšenie dostupnosti zdravotníckych služieb a propagácia zdravotného životného štýlu v prihraničných regiónoch, propagácia spolupráce medzi inštitúciami na oboch stranách hranice v oblasti ochrany zdravia,
- **amatérsky šport a rekreácia:** modernizácia športovej a rekreačnej infraštruktúry, organizovanie spoločných amatérskych športových cezhraničných súťaží a podujatí pre rôzne vekové skupiny.

3.4. Čo môžeme urobiť v ďalšom programovom období

Na účely zvýšenia efektívnosti programu a jeho prispôsobenia potrebám miestnych komunít môžeme:

- **zjednodušiť postupy predkladania žiadostí o príspevok:** skrátiť čas refundácie a odstrániť zbytočné formality, čo zvýši záujem o program hlavne medzi menšími organizáciami (mimovládne neziskové organizácie, MSP),
- **zaviesť mechanizmus zálohových platieb v projektoch:** vytvoriť systém zálohových platieb umožňujúci spoluprácu väčšieho počtu subjektov (predovšetkým malých JÚS, mimovládnych neziskových organizácií, MSP), urýchli proces realizácie projektov, umožní tvorbu inovatívnejších a ucelenejších iniciatív,
- **zaviesť postup žiadania o malé granty:** možnosť realizovať projekty do 5 000 EUR podľa zjednodušených pravidiel predkladania žiadostí o príspevky pre

projekty a vyúčtovanie projektov. Takéto riešenie poskytne menším organizáciám (vrátane mimovládnych neziskových organizácií a neformálnych skupín) možnosť nadviazať prvé cezhraničné kontakty. Je to mimoriadne dôležité kvôli ich obmedzeným finančným a organizačným kapacitám,

- **určiť nesúťažné strategické projekty:** vypracovať analýzu najdôležitejších potrieb a výziev, ktorým musia čeliť konkrétne regióny v programovej oblasti. Na jej základe určiť nesúťažné projekty, ktorých plánované efekty budú pre rozvoj pohraničia kľúčové,
- **zaviesť vo všetkých projektoch povinné vzdelávacie aktivity a verejné konzultácie:** zaviesť povinné vzdelávacie aktivity súvisiace s ochranou životného prostredia a povinné verejné konzultácie vo všetkých projektoch bez ohľadu na prioritu, v rámci ktorej budú realizované,
- **propagovať medzisektorovú spoluprácu:** zvýhodňovať medzisektorovú spoluprácu (napr. zaviesť špeciálne kritérium vo fáze hodnotenia žiadostí o príspevok) spájajúcu verejný a súkromný sektor, ktorá prinesie inovatívny, kreatívny a lokálny prístup k projektom,
- **podporovať udržateľnosť projektov:** napr. vyčleniť z rozpočtu projektu (po dohode s partnermi) alebo vytvoriť z prostriedkov programu špeciálnu alokáciu na tento účel (napr. vo forme súťaží/výziev),
- **pomáhať v každej fáze:** budovať v rámci orgánov programu efektívne podporné štruktúry poskytujúce komplexnú podporu žiadateľom a prijímateľom v každej fáze implementácie programu. Ponuka musí byť individuálne prispôsobená potrebám každej cieľovej skupiny a dostupná v klasickej a elektronickej podobe,
- **rozvíjať sieť partnerstiev:** šíriť a zdieľať informácie o cezhraničnej sieti potenciálnych partnerov, príkladoch dobrej praxe a lídroch spolupráce,
- **analyzovať údaje:** vytvoriť systém zberu a monitoringu cezhraničných údajov v reálnom čase založený na moderných technológiách, ktorý umožní hodnotiť efekty projektov a úspechy programu. Systém by mal byť založený na ukazovateľoch zohľadňujúcich sociálny, hospodársky a environmentálny vplyv projektov a programu na cieľové skupiny a regióny,
- **prispôbovať náklady projektov trhovým podmienkam** – zaviesť mechanizmy efektívnej aktualizácie nákladov vyúčtovaných zjednodušenými metódami vykazovania korigujúce ich výšku v závislosti od meniacich sa trhových podmienok,

- **dbať o dobré projekty:** propagovať udržateľné, ekologické, inkluzívne projekty, ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú každodenný život miestnych komunít a turistov, zapájajú ich do prípravy a realizácie projektov.